

УДК 332.146:330.322

Котигорошко О.І.

*здобувач кафедри економіки підприємства
Ужгородського національного університету*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИВАННЯ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДАХ

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN INVESTMENT EFFICIENCY AND FEASIBILITY OF ITS USE IN NATIONAL ENVIRONMENTAL MEASURES

АНОТАЦІЯ

Еколого-економічна доцільність інвестування у природоохоронні заходи обумовлена як дією економічних, так і екологічних законів, які відображають сутність у сфері природокористування за провідними видами економічної діяльності. У сфері природокористування закономірність дії цих законів полягає у тому, що на кожному конкретно-історичному рівні розвитку продуктивних сил використовуються певні природні блага, доступні для зростання як еколого-економічних, так і соціально-економічних потреб при дотриманні необхідних природоохоронних заходів.

Ключові слова: міжнародний досвід, ефективність та доцільність інвестування, природокористування, економічні та екологічні закони, потреби.

АННОТАЦИЯ

Эколого-экономическая целесообразность инвестирования в природоохранные мероприятия обусловлена как действием экономических, так и экологических законов, которые отражают сущность в сфере природопользования по ведущим видам экономической деятельности. В сфере природопользования закономерность действия этих законов заключается в том, что на каждом конкретно-историческом уровне развития производительных сил используются определенные природные блага, доступные для роста как эколого-экономических, так и социально-экономических потребностей при соблюдении необходимых природоохранных мероприятий.

Ключевые слова: международный опыт, эффективность и целесообразность инвестирования, природопользование, экономические и экологические законы, потребности.

ANNOTATION

Ecological and economic feasibility of investing in conservation activities is determined by the influence of economic and environmental laws that reflect the essence in environmental management for major economic activities. In the area of environmental management, the pattern of these laws is manifested in the fact that every concrete historical level of development of the productive forces uses certain natural benefits available to increase both environmental and economic, and socio-economic needs in compliance with the necessary environmental measures.

Keywords: international experience, efficiency and appropriateness of investing, natural resources, economic and environmental laws, needs.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Започатковано класифікацію екологічних інвестицій за видами економічної діяльності у відповідності до національного Класифікатора України (КВЕД), за третім виданням, який набув чинності з 1 січня 2012 року.

Постановка завдання. У здійсненні природоохоронних заходів у промислово розвинутих (ПРК) країнах світу важливу роль відіграють

інвестиції, серед яких екологічні, а також проблеми підвищення їх ефективності. Більш реальною їх ефективність проявляється у розрахунку щодо їх частки у структурі ВВП, а також на 1 особу та на 1 км². Тому досвід цих країн є актуальним для запровадження у провідні сфери природокористування України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним дослідженням з цих проблем присвячені праці провідних зарубіжних науковців класичної і неокласичної та інституціональних шкіл А. Сміта, Д. Рікардо, А. Маршалла, Дж. Кейнса, а також вітчизняних, серед них І. Лукінова, С. Гуткевича, А. Філіпенка, В. Мікловди, В. Хименеца та ін.

Постановка завдання. На основі наведеного вище можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в узагальненні міжнародного досвіду щодо ефективності інвестування та доцільності його застосування в природоохоронних заходах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У промислово розвинутих країнах світу широко запроваджується раціональне природокористування, яке засноване на комплексному підході використання природних ресурсів, цілеспрямованій і планомірній соціально-економічній діяльності суспільства, яка орієнтована на використання предметів і явищ природи для задоволення суспільних потреб; безпосередній та опосередкований вплив людини на природне середовище, внаслідок якого відбуваються незворотні зміни у природі. Як відзначає О. Васюта, природокористування відрізняється від діяльності щодо перетворення природи [1, с. 84-86], оскільки:

- у процесі перетворення природи суспільство прагне втілити в ній свої цілі, ідеї, потреби, утвердити себе матеріально, що призводить до негативних змін у природі;
- природокористування як діяльність розглядають під кутом зору мети, засобів і результату. Мета використання природи – задоволення матеріальних потреб;
- раціональне природокористування передбачає комплекс науково-технічних, соціально-економічних, освітніх, культурно-виховних і політико-правових заходів і пов'язане з успіш-

ним задоволенням людських потреб, з бережливим ставленням до природних багатств, що, у свою чергу, потребує підвищення рівня екологічного мислення працівників усіх сфер діяльності. При цьому задоволення потреб суспільного розвитку не повинно здійснюватися за рахунок деградації природного середовища.

Усвідомлення доцільності раціонального природокористування було обумовлено тим, що з 1970–1995 рр. було спожито майже 35% усіх природних ресурсів планети, а у 90-х р. ХХ ст. швидкість їх виснаження збільшилася до 3% на рік. Важливою причиною загострення глобальних проблем людства було також непродумане ставлення людини до природи, що виявляється у винищенні лісів (за 1 хв. на планеті знищують 20 га лісу, а щорічно площа лісів скорочується на 0,5%, що дорівнює зникненню лісів, наприклад, на усій площі Норвегії), природних річок, втрати величезних масивів землі (щороку майже 7 млн га родючих земель), непомірному використанні шкідливих хімічних добрив, забруднені атмосфери (вміст вуглекислого газу в повітрі щорічно зростає на 0,5%, з 1960 по 1995 рр. його викиди в атмосферу зросли у 3 рази [2, с. 265-266]).

Важливу роль природоохоронних заходах відіграють екологічні інвестиції, до складу яких включають інвестиції на охорону і раціональне використання водних ресурсів, земель, ресурсів тваринного світу, природних рослинних ресурсів, мінеральних ресурсів, охорону атмосферного повітря, збереження природно-заповідного фонду, використання, збереження та знешкодження виробничих і побутових відходів тощо. Екологічні інвестиції в основний капітал – вкладення у капітальне будівництво природоохоронних об'єктів (нове будівництво, реконструкція, розширення, технічне переоснащення діючих підприємств), витрати на придбання машин і обладнання екологічного призначення, інструменти для контролю і вимірювання рівня забруднення природних компонентів, інші витрати і роботи з охорони довкілля капітального характеру. С. Рассадникова відзначає, що за формами вкладання екологічні інвестиції поділяють на реальні і фінансові [3, с. 119-120], з яких:

- до реальних інвестицій відносять вкладання у природоохоронні виробничі (основні і оборотні) фонди, чи реальні активи;
- фінансові інвестиції вкладання у різні фінансові інструменти екологічного призначення: фондові цінні папери (акції, облігації, ф'ючерси, опціони тощо), спеціальні банківські вклади, депозити, паї тощо.

Відзначимо, що у розвинутих країнах світу частка екологічних інвестицій у ВВП становить від 1,1% до 1,5%. Зокрема, у США частка екологічних інвестицій у ВВП складає 1,5%, Великобританії – 1,5, Німеччині – 1,4, а в Україні – лише 0,2-0,4%. Наведені дані засвідчують, що як в Україні, так і в її регіонах необхідно до-

вести норматив таких інвестицій до рівня 1,1-1,4% по відношенню до ВВП.

Важливу роль в інвестуванні природоохоронних заходів відіграє показник «індекс екологічного виконання», який застосовується для визначення екологічної складової сталого розвитку. Цей показник запропонували у 2005 р. вчені Йельського і Колумбійського університетів США, які базуються на двох загальних цілях захисту довкілля [4, с. 121-122]: зменшення впливу екологічних чинників на здоров'я людини; сприяння збереженню екосистем та збалансованому управлінню використанням природних ресурсів. При цьому екологічні аспекти здоров'я людини та життєздатність екосистем оцінюють за 16 показниками, згрупованим у 6 категорій (деякі показники використовують одразу у двох категоріях); екологічні аспекти здоров'я людини (дитяча смертність, забрудненість повітря у приміщеннях, питна вода, належний рівень санітарії, концентрація забруднюючих мікрочастинок у містах); якість повітря (концентрація забруднюючих мікрочастинок у містах, концентрація озону); водні ресурси (забруднення сполуками азоту, споживання води); продуктивні природні ресурси (рівень заготівлі деревини, субсидії у сільське господарство, надмірний вилов риби, споживання води); біорізноманіття та місця перебування видів (захист видів тварин і рослин, захист місць перебування видів); стала енергія (ефективність використання енергії, альтернативні джерела енергії, викиди вуглекислого газу на одиницю ВВП).

Г. Марушевський відзначає, що у рейтингу 133 країн світу, схваленому за спроможністю їх розв'язувати екологічні процеси і досягати поставлених у цій сфері цілей, до першої п'ятірки увійшли Нова Зеландія, Швеція, Фінляндія, Чехія і Великобританія, а Україна зайняла 51-ше місце (71,2 бали), а за категоріями – 30, 58, 107, 59, 92 і 129-те місце відповідно [4, с. 122]. За цими показниками Україна потрапила до групи країн, що мають значні природні ресурси, але характеризуються низькою ефективністю їх використання. З огляду на результати проведеного дослідження, як стверджує цитований науковець, пріоритетами сталого розвитку України мають бути: ощадливе використання енергії, охорона і захист водних ресурсів, а також збереження біологічного і ландшафтного різноманіття.

У природоохоронних заходах застосовується також інтегральний показник «індекс екологічної сталості», який відображає стан впровадження в концепції сталого розвитку. Розробили цей показник у 2000 р. також вчені Йельського і Колумбійського університетів США. Екологічна сталість визначають за 5-ма основними складовими [5, с. 122]: екосистеми (якість повітря, біорізноманіття, ґрунти, кількість і якість води); екологічні стреси (забруднення повітря і води, забруднення твердими відходами і токсичними речовинами, деградація ґрунтів, демо-

графічні проблеми); уразливість людини (безпека продуктів харчування, вплив стану довкілля на здоров'я, екологічні катастрофи); соціальні та інституційні можливості розв'язувати екологічні проблеми (екологічне управління, ефективність, відповідальність приватного сектора, наука і технології); глобальне управління (емісія парникових газів, участь у міжнародних екологічних угодах, транскордонний вплив). При цьому значення індексу обчислюють за допомогою 21-го комплексного індикатора, що охоплює 76 параметрів. За цим індексом, як стверджує Г. Марушевський, у 2005 р. до п'ятірки світових лідерів увійшли Фінляндія, Норвегія, Уругвай, Швеція та Ісландія, а Україна перебувала на 108-му місці серед 146 країн.

Розрахований автором дисертаційної роботи обсяг екологічних інвестицій у природоохоронні заходи аналізованих та інших країн відображає таблиця 1.

З наведеної таблиці, по-перше, чітко простежується порівняльні переваги аналізованих країн світу у валовому внутрішньому продукті загалом по відношенню до України. По-друге, також чітко спостерігається вплив світової економічної кризи 2008 р. на ВВП цих країн у 2009 р. Зокрема, в Україні ВВП у 2009 р. у порівнянні з 2008 р. зменшився на 46014 млн дол. США, або на 14,8%. По-третє, ще реальніше проявляється відмінність в обсягах екологічних інвестицій у 2000 та 2011 рр., які розраховані у відповідності до нормативів відрахувань з

Таблиця 1

Частка екологічних інвестицій у валовому внутрішньому продукті аналізованих країн світу (млн дол. США за паритетом купівельної спроможності (ПКС) 2005 року)

Аналізовані країни світу	2000	2008	2009	2011	2011, % до		Розрахований обсяг екологічних інвестицій в аналізованих роках	
					2008	2009	2000	2011
Україна	181190	311777	265763	291064	93,4	109,5	724,4	1164,0
Великобританія	1715292	2090004	2006938	2063323	98,7	102,8	25728,0	30949,5
Німеччина	2490788	2777664	2635252	2827957	101,8	107,3	34869,8	39590,6
Норвегія	197492	231381	227599	231472	100,0	101,7	2171,4	2546,5
США	11216400	13161900	12757900	13299100	101,0	104,2	168246,0	199486,5
Фінляндія	141479	177695	162522	172589	97,1	106,2	1555,4	1898,6
Чехія	178128	253930	242485	253218	99,7	104,4	1959,1	2785,2
Швеція	258580	316236	300336	331891	104,9	110,5	2844,6	3650,9

Розраховано автором за джерелом [6, с. 533-534]

Таблиця 2

Обсяг екологічних інвестицій у розрахунку на одну особу у 2011 р. в аналізованій групі країн

Аналізована група країн	Обсяг екологічних інвестицій, млн дол. США	Середньорічна кількість населення, млн дол. США	У розрахунку на одну особу, дол. США
Україна	1164,0	45,5	25,6
Великобританія	30949,5	62,7	493,6
Німеччина	39590,6	81,8	484,0
Норвегія	2546,5	5,0	509,3
США	199486,5	312,0	639,4
Фінляндія	1898,6	5,4	351,6
Чехія	2785,2	10,5	265,3
Швеція	3650,9	9,5	384,3

Авторські розробки на основі узагальнення матеріалів джерел: [6, с. 517-518; табл. 1]

Таблиця 3

Обсяг екологічних інвестицій у розрахунку на 1 км² у 2011 р. в аналізованій групі країн

Аналізована група країн	Обсяг екологічних інвестицій, млн дол. США	Територія, тис. км ²	В розрахунку на 1 км ² , дол. США
Україна	1164,0	603,5	1928,7
Великобританія	30949,5	242,9	127416,7
Німеччина	39590,6	357,0	110898,0
Норвегія	2546,5	323,8	7864,4
США	199486,5	9629,1	20717,0
Фінляндія	1898,6	338,2	5613,8
Чехія	2785,2	78,9	35300,4
Швеція	3650,9	450,0	8113,1

Авторські розробки на основі узагальнення матеріалів джерел: [6, с. 517-518; табл. 1]

ВВП (для Великобританії і США такі нормативи складають 1,5% до ВВП, для Німеччини – 1,4%, для інших аналізованих країн – 1,1%, а для України – 0,4%.

Ефективність екологічних інвестицій у природоохоронні заходи більш реальніше проявляється при розрахунку їх на одну особу (табл. 2).

З наведеної таблиці 2 видно, що обсяг екологічних інвестицій у розрахунку на 1 особу у 2011 р. у США перевершив аналогічний середньорічний показник України у 25,0 рази, Норвегії та Великобританії – майже у 20, Німеччині – у 18,9, Швеції – 15,0, Фінляндії – 13,7 та Чехії 10,4 рази. Отже, ефективність екологічних інвестицій у природоохоронні заходи в аналізованих країнах набагато більша, ніж в Україні. Аналогічна ситуація, на нашу думку, і щодо обсягу екологічних інвестицій, і в розрахунку на 1 км² території аналізованих країн (табл. 3).

Наші прогнози виправдалися і, як засвідчують дані таблиці 3, обсяг екологічних інвестицій у розрахунку на 1 км² у 2011 р. в аналізованій групі країн перевершив аналогічний показник України, відповідно: у Великобританії більше ніж у 66 разів, у Німеччині – у 57,5, у Чехії – у 18,3, США – у 10,7, в Норвегії та Швеції – більше ніж у чотирикратному розмірі, а у Фінляндії – у 2,9 рази. Аналізована група країн та багато інших ПРК за рахунок екологічних інвестицій здійснюють більш ефективні природоохоронні заходи щодо консервації земель через два аспекти – реабілітацію та трансформацію.

Отже, для України важливі міжнародний досвід, прийняті законодавчо податкові пільги, положення по інвестиціях, у т. ч. по екологічних, що враховують еколого-економічну ситуацію; розвиток тих або інших галузей за провідними секціями КВЕД, які стимулюють найважливіші напрями економіки. Особливий інтерес у цьому плані є досвід країн, які відображені в попередніх двох таблицях (2 та 3), а тому окремі аспекти такого досвіду наводяться нижче [7, с. 90-92]:

1) зокрема, у Фінляндії прийнятий Закон про акумулювання інвестицій про обмежування їхнього обсягу. Відповідно до цього закону, фірми не мали права виділяти на інвестиції понад 30% річного доходу, отриманого від сільськогосподарської діяльності, і понад 20% від промислової діяльності. Водночас цей закон містив перелік пільг, визначених урядом щодо стимулювання галузей природокористування, у т. ч. і на природоохоронні заходи;

2) у Франції державне регулювання економіки – це добре продумана система стратегічного індикативного планування, керування цінами, контролю за оплатою праці, заохочення конкуренції. Функції державного регулювання економіки, включаючи планування, дають змогу координувати діяльність держави та приватного бізнесу, внаслідок чого французький уряд

безпосередньо керує майже половиною валового національного продукту;

3) досвід інвестування США показує, що інвестиційна діяльність держави в основному обмежена специфічними галузевими, або регіональними програмами: військово-космічними, розвитку інфраструктури на загальнонаціональному рівні, екологічними, ліквідації стихійних лих. Уряд впливає на інвестиційний ринок завдяки системам держзамовлень, він контролює виконання екологічних, санітарно-гігієнічних нормативів, дотримання техніки безпеки тощо. Місцеві органи влади США здійснюють самостійно інвестиційну діяльність як замовників на будівництво різних об'єктів інфраструктури і житлового фонду, в т. ч., як ми вважаємо, і на екологічну інфраструктуру. Важливі також і інші аспекти щодо підвищення економічної ефективності інвестицій у природоохоронні заходи: 3.1) у державному регулюванні ринку інвестицій основними є методи податково-амортизаційної та фінанси-кредитної політики США. В інвестиційному процесі фірми-замовники й підрядчики здійснюють свою діяльність на основі загальних норм, що діють в економіці, насамперед податково-амортизаційного законодавства, а також природоохоронного та ін. стандартів; 3.2) відповідно до податкового законодавства США, оподаткуванню підлягає нерозподілений прибуток, тобто прибуток, одержаний протягом року, за винятком амортизаційних відрахувань, платежів у рахунок позичкових відсотків, витрат на благодійні цілі, різного роду виплат у зв'язку з неустойками й витратами при здійсненні господарського процесу. Кожна з різновидів цих відрахувань регламентується державою для того, щоб розміри нерозподіленого прибутку штучно не занижувалися. Закони про податки визначають їхні види, категорії платників, об'єкти оподаткування, принципи визначення розрахункової бази, мінімальні ставки податків, перелік і розмір пільг. Законодавча регламентація оподаткування дає змогу централізовано керувати податковою системою, що є основою економічної політики держави; 3.3) гнучкість податкової системи сприяє щорічному уточненню ставки податків і проведенню податкової політики відповідно до економічного положення, яке змінюється. При цьому правила оподаткування залишаються стабільними, що є законодавчим захистом платників податків. Основними податковими регуляторами інвестиційної активності господарських суб'єктів у державі визначені пільги, що стосуються податку на прибуток;

4) визначний інтерес має досвід Швеції у питаннях використання державної системи податкових пільг на інвестиційні резерви. Відповідно до цієї системи, фірмам дозволяється відраховувати в інвестиційні резерви до 40% комерційних доходів, які не підлягають оподаткуванню. Формування інвестиційних резервів сприяє прискоренню науково-технічного прогресу, в тому числі і в природоохоронних заходах.

У керуванні інвестиційним процесом у більшості промислово розвинутих країн велике значення призначається амортизаційному регулюванню. Крім традиційного рівномірного списання амортизаційних відрахувань по основних фондах, застосовуються більш високі норми амортизації в перші роки з наступним їхнім зниженням. Можливість списання як витрати виробництва більшої частини вартості устаткування дозволяє знизити оподатковуваний прибуток і фактичний рівень оподаткування корпорацій. Відзначимо, що методи прискорених амортизаційних списань застосовуються у США, Великобританії, Фінляндії, Норвегії, Німеччині, Франції, Швеції, та інших країнах. Метою цього методу є стимулювання інтенсивного відновлення засобів виробництва, боротьба з впливом інфляційного фактора і подолання швидкого морального зносу технічних засобів.

Для України та її регіонів надзвичайно

важливий досвід цих країн щодо підвищення ефективності інвестування та доцільність його застосування, передусім в природоохоронних заходах. Водночас проведені автором дисертаційної роботи дослідження засвідчують, що такий досвід ще недостатньо впроваджується у природокористування та природоохоронні заходи (табл. 4).

З таблиці 4 видно, що у цілому в народному господарстві України надзвичайно висока ступінь зносу основних засобів, передусім у переробній промисловості. Менш низький ступінь зносу у сільському господарстві, мисливстві та пов'язаних з ними послугами, однак з 2010 р. намітилася негативна тенденція і в цих галузях, а також у секції В «Рибальство, рибництво» в якій ступінь зносу у 2010 р. сягнула 54,2%. Повільно оновлюються основні засоби в добувній промисловості. С. Мочерний відзначає, що за рахунок амортизаційних відрахувань в Україні з

Таблиця 4

**Ступінь зносу основних засобів у природоохоронних секціях в Україні
за видами економічної діяльності, (відсотків)**

Види економічної діяльності у природоохоронних секціях	2000	2005	2009	2010	Відхилення у 2010 до попередніх років		
					2000	2005	2009
Усього	43,7	49,0	60,0	74,9	-31,2	-25,9	-14,9
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	47,3	52,2	39,6	40,8	6,5	11,4	-1,2
сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	48,3	50,6	39,4	40,7	7,6	9,9	-1,3
лісове господарство та пов'язані з ними послуги	48,8	48,4	48,3	49,3	-0,5	-0,9	-1,1
Рибальство, рибництво	56,2	55,9	48,4	54,2	2,0	1,7	-5,8
Добувна промисловість	41,8	49,6	46,1	47,8	-6,0	1,8	-1,7

Розраховано автором за джерелом [6, с. 91]

Таблиця 5

Бюджети України за 2005 та 2010–2012 рр., (млн грн)

Доходи та видатки	Роки	Зведений	у тому числі			
			державний		місцеві	
			усього	%, до зведеного бюджету	усього	%, до зведеного бюджету
Доходи	2005	134183,2	103867,0	77,4	30316,2	22,6
	2010	314506,3	233990,5	74,4	80515,8	25,6
	2011	398553,6	311898,2	78,3	86655,3	21,7
	2012	445525,3	344711,4	77,4	100813,8	22,6
Видатки	2005	141698,8	89614,9	63,2	52083,9	36,8
	2010	377842,8	225822,5	59,8	152020,3	40,2
	2011	416853,6	238584,4	57,2	178269,1	42,8
	2012	492454,7	271221,9	55,1	221232,8	44,9
у т. ч. на охорону навколишнього природного середовища	2005	1252,5	981,1	78,3	271,4	21,7
	2010	2872,4	2292,7	79,8	579,7	20,2
	2011	3890,7	3008,4	77,3	882,3	22,7
	2012	5297,9	4135,4	78,1	1162,5	21,9
Видатки на охорону навколишнього природного середовища, % до загального обсягу видатків						
	2005	0,9	1,1	X	0,5	x
	2010	0,8	1,0	X	0,4	x
	2011	0,9	1,3	X	0,5	x
	2012	1,1	1,5	X	0,5	x

Розраховано автором за джерелом [6, с. 55-57]

1991 р. не відбувається навіть просте відтворення основних фондів, а тим паче їх реконструкція і переоснащення. У той же час американський уряд у 1981 р. встановив нові прискорені строки амортизації, зокрема для транспортних засобів – 3 роки, для виробничого устаткування – 5 років, що позитивно вплинуло на збільшення обсягів інвестування та амортизаційних відрахувань на засоби виробництва в т. ч. у провідні секції природокористування та природоохоронні заходи. Цитований науковець також відзначає, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України з 01.01.1997 р. введено нові значно вищі норми амортизаційних відрахувань на реновацію основних фондів; поширюється практика прискореної амортизації; для підприємств усіх форм власності вводиться цоквартальна індексация вартості основних фондів та нематеріальних активів згідно з офіційним індексом інфляції кварталу, що передує звітному, якщо він перевищує 102,5% [8, с. 40].

Використання міжнародної системи прискореної амортизації – це нова теорія відтворення основного капіталу, реалізація якої пов'язана з відшкодуванням заміни застарілих засобів праці. У розвинутих країнах існує стійко висока норма вибуття основного капіталу, що свідчить про інтенсивний характер відтворення [7, с. 93].

Для країн з перехідною економікою, у т. ч. і для України, амортизація дозволяє у першу половину терміну служби основних фондів відраховувати в амортизаційний фонд до двох третин їхньої вартості. Прискорене нарахування амортизаційного фонду є гарантією захисту від втрат внаслідок морального зносу основних засобів, спричинених неповним відшкодуванням їхньої вартості.

Подальший аналіз засвідчує про незначний обсяг як державних, так і місцевих видатків на охорону навколишнього природного середовища, внаслідок чого ефективність інвестування у природоохоронні заходи надто недостатня (табл. 5).

Аналіз таблиці 5 засвідчує про дефіцит як зведених бюджетів України, так і державних та місцевих в аналізованих роках. Зокрема, у 2005 р. дефіцит зведеного бюджету України склав 7,5 млрд грн, у 2010 р. – 63,3, у 2011 р. 18,3, а у 2012 р. – 46,9 млрд грн. Відзначимо, що у «Статистичному щорічнику України» за 2012 р. нами виявлено помилку щодо частки державного бюджету до зведеного, оскільки за даним джерелом така частка складає 80,3%, у той же час наші розрахунки засвідчують що ця частка складає лише 55,1%.

Водночас аналіз видатків на охорону навколишнього середовища засвідчує про незначні масштаби інвестування як за рахунок державного, так і місцевого бюджетів. Аналогічна ситуація характерна і щодо природоохоронних заходів. Крім того, державне асигнування на охорону навколишнього природного середови-

ща у 2012 р. втричі перевершувало місцеві видатки на таку діяльність, що засвідчує про централізацію у бюджетній сфері як в доходах, так і видатках на більшість секцій КВЕД і особливо на природоохоронні заходи.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Міжнародний досвід інвестування засвідчує про недостатню ефективність інвестицій у збереження та відтворення природних ресурсів, оскільки у 90-х рр. ХХ ст. швидкість виснаження усіх ресурсів планети збільшилася до 3% на рік. У зв'язку з цим всебічна увага світового співтовариства повинна бути приділена нарощуванню екологічних інвестицій, до складу яких включають інвестиції на охорону і раціональне використання водних ресурсів, земель, ресурсів тваринного світу, природних рослинних ресурсів, мінеральних ресурсів, охорону атмосферного повітря, збереження природного заповідного фонду, використання, збереження та знешкодження виробничих і побутових відходів тощо.

2. У науковій статті здійснено розрахунок обсягу екологічних інвестицій у природоохоронні заходи за рахунок валового внутрішнього продукту в окремих розвинутих країнах світу, в тому числі в розрахунок на одну особу, на один квадратний кілометр, а також їх досвід щодо амортизаційного регулювання та доцільність його використання в Україні. У контексті бюджетів України за 2005 та 2012–2012 рр. проаналізовано обсяги видатків загалом, у т. ч. на охорону навколишнього природного середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васюта О. Природокористування. Економічна енциклопедія : У трьох томах. Т. 3 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
2. Мочерний С. Глобальні проблеми людства. Економічна енциклопедія : У трьох томах. Т. 1 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
3. Рассадникова С. Інвестиції екологічні. Екологічні енциклопедія : У 3 т. / Редколегія (головний редактор) та ін. – К. : «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. – Т. 2: Є-Н. – 416 с.
4. Марушевський Г. Індекс екологічного виконання. Екологічні енциклопедія : У 3 т. / Редколегія (головний редактор) та ін. – К. : «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. – Т. 2: Є-Н. – 416 с.
5. Марушевський Г. Індекс екологічної сталості. Екологічні енциклопедія : У 3 т. / Редколегія (головний редактор) та ін. – К. : «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. – Т. 2: Є-Н. – 416 с.
6. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державний служба статистики України ; за ред. Осауленка О.Г. – К. : ТОВ «Август Трейд», 2013. – 551 с.
7. Гуткевич С.О. Інвестування: теорія і практика : навчальний посібник. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2006. – 234 с.
8. Мочерний С. Амортизація. Економічна енциклопедія : У трьох томах. Т. 1 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.